

MIKKO PELTTARI

Fight for Your Right to Party

Hakim Bey, *TAZ – Tilapäinen autonominen alue, ontologinen anarkismi ja poeettinen terrorismi*. (TAZ. The Temporary Autonomous Zone, Ontologic Anarchy and Poetical Terrorism, 1991).
Suom. Mikael Brygger. Savukeidas, Turku 2009. 170 s.

”Murtaudu koteihin mutta varastamisen sijasta jätä poeettis-terroristisia esineitä. Kidnappaa joku & tee hänet onnelliseksi.” (8)

Tämä kirja ilmestyy suomeksi oireelliseen aikaan. *TAZ* esittelee Hakim Beyn, Peter Lamborn Wilsonin kirjoittajapseudonyymien, ajalehtivan anarkian peruskäsitteet. Niistä itse ’tilapäinen autonominen alue’ on vahvinta ja hedelmällisintä Beytä, ainakin kumouksellisen-anarkististen liikkeitten kannalta katsottuna. Ajatus *tazeista* on syy siihen, miksi Bey olisi ja on ajankohtainen ja tärkeä juuri nytkin.

Meillä Suomessa EuroMayDayn 2006 jälkeen mielenosoitustoiminta alkoi saada uusia muotoja. Pääministeri Vanhanen leimasi prekaarikysymyksen esiin nostaneen demonstraatioväen bilettelijöiksi, ja samanlaisia vähätteleviksi tarkoitettuja kommentteja kohtaa katuja ja taloja valtaavat (vai valtailevat) ympäri Suomen. Squat Tampere-ryhmä omaksui sloganikseen vuosi takaperin selitelmättömän ’Me valtaamme taloja, koska me valtaamme taloja’. Tämänkaltaisten bilettelevien roskajoukkojen herkkä ja kaukonäköinen manifesti vuosina 1985–1991 osina ilmestynyt *TAZ* voisi kaikkine ongelmineenkin olla.

TAZ Me!

”Myöntäkäämme, että olemme osallistuneet juhliin, jotka yhden lyhyen yön aikana sisälsivät valtakunnan verran täytyneitä haluja. Emmekö myöntäisi että sen illan politiikka on todellisempaa ja vaikuttaa meihin enemmän kuin sanotaan vaikka, koko Yhdysvaltain hallinto?” (178)

Bey nostaa kapinan vallankumousta kiinnostavammaksi elementiksi. Yksikään onnistunut vallankumous, olipa sen tekijä sitten oikeistolainen tai vasemmistolainen blokki, ei ole *TAZ*in tai *tazien* näkökulmasta psykologisesti yhtä mielenkiintoinen kuin kapina. Bey hylkää vasemmistolaiset ja utopistiset standardit kapinoiden ja kansannousujen arvioinnissa ja keskittyy unohdettuihin alaluokkiin ja eristyneisiin emansipoitumisiin. Jos jokin sosiaalinen kokeilu – Pariisin kommuuni tai D’Annunzion hullut-

telijoiden vapaavaltio – ei kestänyt aikaa, se ei merkitse niiden epäonnistumista, jopa päinvastoin.

Tazien utopia nimittäin vapautuu sekä karttojen että ikuisuuden kahleista. *Taz* on nimenomaan vapautta ajasta ja paikasta, mutta mikään varsinainen *u-topos* se ei ole, vaan varsin konkreettisesti määräämättömään paikkaan ja aikaan syntyvä murtuma. *Tazit* eivät pyri luomaan valtiota uudestaan, ja mikä tärkeintä, ne eivät synny kes-tämään, vaan palamaan pois.

Beyn utopismin inspiraattoreina ovat menneiden aikojen merirosvojen autonomiset turvasatamat ja keskiaikaisten salamurhaajien lakien ja valtioiden ulkopuolelle jättäytyvät yhteisöt. Samaisista kollektiiveista oli erityisen viehättynyt myös William S. Burroughs mainiossa myöhäisteoksessaan *Punaisen yön kaupungit* (1981; suom. 2007). Piraattimyytit ovat haikailevia, mutta suunta ei ole takaisin Beyn rakentamiin menneisiin, vaan tulevaisuuteen. Keskiössä on tiedon demokratisointi. Tulevat piraatit ovat osaltaan nettipiraatteja ja autonomian väline voisi olla vapautettuna sama teknologia, joka poliittisen ja taloudellisen eliitin vallitsemana kiristää kontrollia koko maailman koko elämän sfääristä. Sama teknologia, joka tekee moisten autonomisten alueiden synnyn kuviteltavaksi, tekee kuitenkin nykyisin systeemistä poisjäämisen kuvittelemisenkin mahdolltomaksi. Vakoilusatelliitti voi auttaa autonomisia alueita rakentamaan tai tuhota niiden elinehdot jo ennalta.

Beyn luddismin ja teknologisen toiveikkouden välillä on samankaltainen kaoottinen jännite, joka hänen ajatteluaan muutoinkin leimaa. Kaaos kaiken taustalla vaikuttavana pyhänä voimana ei jämähdytä edistystä, kasvua tai kapitalismia jäyhiksi monoliiteiksi, vaan esimerkiksi juuri teknologisen kehityksen voidaan nähdä sekä tuottavan tuhoa että antavan mahdollisuuden jonkin uuden synnylle.

Kaukokaipuu jäisi kuitenkin aina kaukokaipuuksi, suuntautuisipa se sitten menneisiin tai tuleviin kultavuosiin. Nomadinostalgia on Beyllä psyykkistä ja psykologista. Beyn primitivistinen hamu paleoliittiseen aikaan tarjoaa esimerkin. Maailma tänään ei koskaan ole maailma eilen, mutta menneisyydestä, fiktionomais-

takin, voidaan löytää aineksia ja sytykkeitä uuden maailman rakentamiseen. Epäsymmetria toimii toki toivona toiseenkin suuntaan. Maailma tänään ei myöskään ole maailma huomenna – tämä tuntuu nykyisin unohtuvan eritoten puoluepoliittisella kentällä.

Katoamisen valta

TAZ/taz on Beylle eräänlainen katoamisen taktiikka. Anarkistinen kysymys kuuluu: miksi vaivautua haastamaan valtaa, joka on menettänyt merkityksensä? Yhteiskunnan ja kulttuurin synnyttämien passiivisten kieltäytymisten rinnalla voi olla myös aktiivista ja luonteeltaan positiivista kieltäytymistä, jota *tazit* kenties edustavat. Apaattinenkin reaktio voi luoda rakentavia, uusia vastarinnan muotoja.

Työstä, uskonnosta, koulutuksesta, kodista, perheestä tai taiteesta kieltäytyminen saattaa tulla lihaksi juuri *tazeissa*. Situationistien hanke taiteen lopettamiseksi ja todellisuuden ihmeellä läpäisemiseksi mahdollistuu ehkä vain niiden aikaansaaman luovuuden ilmapiirissä. Miksi? Koska *taz* pakenee nimeämistä, orjuuttamista ja kontrollia. Tilapäinen autonominen tila on hyvinkin nietzscheläinen tila, jossa taiteesta ja valheesta tulee elinehto.

Koko hahmotelma on epäilyksettä positiivisessa mielessä aikansa lapsi. Bey kieltää iloisesti jäykät rakenteet, ja vaikka perinteisen vallankumousromantiikan mielessä hänen tavoitteensa vaikuttavat luovuttamiselta tai romanttiselta pilvipää-haihattelulta, on *TAZ*issa kuvattujen taktiikoiden tuloksena syntynyt ja syntymässä valtavasti potentiaalista liike- ja muutosvoimaa. Kriitiikin aihetta kuitenkin jää, eikä sen osuvuutta kannata kieltää.

Osumat ja uppotukit

Beyn lyyrinen kirjoitus ei ole yksiselitteistä, johdonmukaista tai ristiriidatonta. Kaunista se kyllä on, mutta sangen värikkäänä ja kryptisenä omiaan karkottamaan osan lukijoista ensi istumalta. Beyn oman 'kaaoslingvistiikan' mukaan kieli onkin pohjimmiltaan kaaosta

– dada ja epäkoherenssi eivät tuhoa vaan luovat merkityksiä. Kieli voi ylittää mielivaltaisesti merkityksiä luovan kielen semanttisen tyrannian. Lyyrisestä hajanaisuudesta syntyvät sisällölliset vastalauseet ovat aivan yhtä haavoittavia Beyn kuin muidenkin post-kaikkien sekoilijoiden kohdalla. Ne osuvat jokseenkin ongelmatta maaliinsa, ja niiden vastustaminen vaatii koko probleemin kiertämistä. Kiertoliike lienee kuitenkin hedelmällisin tie lähestyä Hakim Beytä.

Beyn anarkismin palasteisuus ja moninaisuus on näet sen suuri voima. Bey on post-ideologinen rakentaja, joka ei pelkää naittaa kivikautisia kulta-aikoja hakkeriettiikkaan ja kalinpalvontaa stirnerismiin. *TAZ*in taustat ovat syvästi paradoksaaliset: Beyn anarkismi on perusteisiin uppoavaa, ontologista. Ja jos *tazit* aina jo ovat järjestelmän ulkopuolella, kuten Bey sen määrittää, ei käsittelyyn riitä tai pysty myöskään institutionalisoitunut jähmyt kieli.

Lyyrinen ja muka-hankala ilmiasu ei ole Beyn ainoa ongelma, eikä kai ongelma lainkaan. Vallankumouksen hylkääminen, teknologian mahdollisuuksiin toiveikkaasti suhtautuminen ja pistävä provosointi eri kumouksellisia liikesuuntia kohtaan saavat Beyn näyttämään pahimmillaan sisäisenä hajottavana voimana. Beyhin suhtautumista hankaloittavat myös häneen kohdistuvat pedofilia-syytökset. Kirjoituksissaan hän laskettelee usein vaarallisten ja arkojen tabujen ympärillä puhuessaan nuorten poikien kauneudesta ja seksuaalisuudesta. Poeettis-terroristisena eleenä moinen vaikuttaa soveliaan häiritsevästi, mutta näihin säikeisiin Beyn kirjoituksissa on mahdollonta suhtautua liian sensitiivisesti. Syyttelyjen takia ei sovi *tazien* hahmottajaa tyystin hylätä, vaikka todenperäisinä ne horjuttaisivat myös sisällöllisesti Beyn vallankäytön kritiikkiä.

TAZ kieltää ongelmallisten vallan muotojen oikeutuksen, mutta Beyn maailmassa karnevaaliyön jälkeen herroista tulee jälleen herroja, vaikka ilveilijät olisivatkin saaneet itselleen paljon enemmän. *Tazit* tapahtuvat valtion ja systeemin näkökyvyn ulkopuolella ja sellaisina ne tulevat mahdollisiksi joko vahingossa tai sitten, kun joku sinne osaa katsoa.